

JASNE PERSPEKTIVE I ZADACI

Druga konferencija Saveza komunista Jugoslavije, po trenutku u kome se održavala, po saznanjima kojima je raspolagala, po očekivanju komunista i svih radnih ljudi i po poslu koji je trebalo da obavi, imala je izuzetan značaj za sve ono što ulazi u naše poimanje socijalizma i revolucionarnog pokreta. Konferencija nije imala zadatak a ni potrebu da utvrđuje nove koncepte i magistralne pravce našeg društvenog razvoja i jugoslovenske politike. Ali je, po svemu što joj je prethodilo, kao i kroz trodnevnu raspravu i usvojeni Akcioni program snažno afirmisala i jasno definisala pravce revolucionarnog pokreta na jugoslovenskom prostoru koji su utvrđeni u Programu SKJ, u stavovima Devetog kongresa SKJ i Drugog kongresa samoupravljača i u ustavnim promenama. A to su, pre svega:

1. Samoupravljanje kao sine qua non naše revolucije mora postati vladajući produkcion i društveni odnos čime će radni čovek stvarno ovladati materijalnom i celokupnom društvenom reprodukcijom i odlučujuće uticati na sve društvene funkcije i kretanja.

2. Organizovanje i razvijanje Jugoslavije kao demokratske zajednice ravnopravnih i dobrovoljno ujedinjenih naroda i narodnosti, u kojoj će se slobodno razvijati sve nacionalne individualnosti i osobenosti, ali i sve ono što ih spaja, što je uticalo na odluku o dobrovoljnom udruživanju, što je potvrđeno oružanom revolucijom i što treba da se ubuduće razvija kao faktor spajanja i kohezije naroda i narodnosti Jugoslavije.

3. Nesvrstana i nezavisna pozicija Jugoslavije u međunarodnim odnosima, koegzistencija i aktivno angažovanje na razvijanju saradnje među narodima i državama na ravnopravnoj osnovi, a protiv primene sile i bilo kakve dominacije i hegemonije u međunarodnim odnosima.

4. Odbrana nezavisnosti, slobode i integriteta Jugoslavije organizovane na osnovama opštenarodnog otpora svakoj agresiji, kao funkcija našeg samoupravnog društva i nesvrstane pozicije.

To su oni osnovni koncepti koji se nalaze u biti naših poimanja socijalizma i naših osnovnih opredeljenja, koji proizilaze iz težnji naše radničke klase i svih progresivnih snaga na našem jugoslovenskom prostoru i koji se baš zato i nalaze u programskoj orijentaciji SKJ.

Sve ove osnovne koncepte i magistralne pravce naših stremjenja i nastojanja, potvrdila je Druga konferencija u momentu kada imamo jasnije kriterije i znakove raspoznavanja u idejnoj aktivnosti i diferencijaciji samih komunista, ali i zbog naših radnih ljudi i građana i njihove orijentacije, zbog svih onih unutrašnjih snaga koje imaju druge koncepte i druga viđenja budućnosti naroda i narodnosti koji sačinjavaju Jugoslaviju i radi svih onih u svetu koji neprekidno proriču čas ovaj, čas onaj pravac kojim će Jugoslavija krenuti, nudeći nam pri tome svoje recepte i rešenja kako bismo uticali na tokove naših kretanja.

Naravno, koliko god je za Konferenciju bilo važno da te osnovne konceptijske stavove, pa i druge, ranije zaključke u ovom momentu ponovi i što jasnije iskaže, na našu revolucionarnu praksu, za dalji tok revolucije, bilo je još važnije i presudnije da utvrdi pravce organizovanja, priprema i osposobljavanja SKJ kao avangarde osnovne društvene snage — radničke klase, da bi se ti koncepti, stavovi i zaključci smelije, brže i doslednije realizirali i da bi se odlučnije lomili svi otpori koji se javljaju na putu ostvarivanja programa. Konferencija je u tom pogledu bila veoma jasna, jedinstvena i odlučna.

Idejna opredeljenost, organizovanje i delovanje avangarde radničke klase — Saveza komunista Jugoslavije, proizilazi, pre svega iz jedinstvenih, zajedničkih i autentičnih interesa i istorijskih ciljeva radničke klase, koji postoje i koji se izražavaju, bez obzira na različite objektivne materijalne i druge uslove u kojima se radnička klasa nalazi u pojedinim republikama, odnosno regionima ili delovima Jugoslavije.

Ono što se ne može decentralizovati jeste naš jugoslovenski revolucionarni pokret i radnička klasa kao osnovna snaga tog pokreta. To predodređuje i uslovljava idejno i akciono jedinstvo njegove avangarde — Saveza komunista Jugoslavije.

Jedinstvo revolucionarnog pokreta, radničke klase i njene avangarde mora biti po svojoj suštini unutrašnja kohezionna snaga našeg samoupravnog društva i naše zajednice naroda i narodnosti, uz svu samostalnost republika i pokrajina i uz sve postojeće nacionalne, materijalne, kulturne, verske i druge razlike koje postoje i koje će još dugo postojati u Jugoslaviji. Upravo, samo u okviru

autentičnog revolucionarnog pokreta, čiji je neposredni nosilac radnička klasa, moguće je, u interesu ljudi, njihovih prava i slobodnih opredeljivanja, rešavati nacionalna, ekonomska, socijalna, kulturna i druga pitanja.

Stvarnu nacionalnu, socijalnu i svaku drugu slobodu, ravnopravnost i emancipaciju ljudi, naroda i narodnosti može obezbediti samo revolucionarni pokret, zasnovan na autentičnim interesima i istorijskim ciljevima radničke klase i na realnom ostvarivanju tih interesa i ciljeva. Zato i jeste radničkoj klasi stran i neprijateljski svaki nacionalizam ili unitarizam, u bilo kom vidu se ispoljavao, sve društvene privilegije i socijalne razlike koje nisu rezultat rada, svaka verska netrpeljivost itd. Borba Saveza komunista protiv svih tih pojava, u suštini ostataka buržoaskih društvenih odnosa i ideologije, a koji se pothranjuju i nalaze plodno tle i u našim još uvek nerazvijenim materijalnim i društvenim uslovima i odnosima, i nije ništa drugo nego borba za konkretne interese radničke klase, a protiv svega što se protivi tim interesima i što usporava postizanje njenih ciljeva.

Savez komunista se zapravo samo tada potvrđuje kao avangarda ukoliko uspešno vodi tu borbu. Možemo tvrditi da se SKJ, istorijski gledano, do sada tako i potvrđivao, mada je očigledno i to da u poslednjem periodu svog delovanja nije nosio dovoljno poena. Međutim, treba naglasiti da i sve ovo što se sada događa u našem društvu — promene u društveno-ekonomskom i političkom sistemu i akcija protiv svega što se isprečilo na putu naše revolucije, na putu ostvarivanja interesa radničke klase i pored svih slabosti koje u sebi i sa sobom nosi — delo je SKJ.

U vezi sa iznetim, sva ranija, a posebno najnovija saznanja i iskustva, koja su na Konferenciji snažno izrečena, upućuju na dva osnovna zaključka:

1. Najveća opasnost za idejnu snagu i akcionu sposobnost avangarde radničke klase nastaje u onom momentu kada se udalji od neposrednih interesa i ciljeva same klase, kada se dopusti opadanje direktnog prisustva radnih ljudi u avangardi, kada počinje prodor malograđanskih i nacionalističkih elemenata i njihovog mentaliteta i ideologije u nju, kada se demokratizam i demokratski odnosi počinju zamenjivati anarholiberalizmom, oportunistom, birokratskim odnosima, liderstvom itd. Udaljavanje od neposrednih interesa radničke klase dovodi do krize ideologije, svesti, odnosa i do nesposobnosti avangarde za akciju. Tamo gde je front oslabljen i gde se stvaraju prazni prostori ubacuje se protivnik.

2. Da bi SKJ u današnjim i budućim promenjenim uslovima ostao i dalje jačao svoju ulogu kao idejno-politička avangarda rad-

ničke klase, mora to postati i po svom socijalnom sastavu. On mora ne samo u programskoj orijentaciji već i u svakodnevnoj idejnoj i političkoj akciji odražavati autentične interese klase i krčiti puteve za ostvarivanje njenih ciljeva. Savez komunista mora biti pod kontrolom klase i sposoban ne samo da analizira i ocenjuje uslove i stanje u kojima se radnička klasa nalazi već da ih svojom akcijom i neprekidno menja. On mora biti osnovna unutrašnja snaga ideologije, svesti, jedinstva i kohezije radničke klase na jugoslovenskom prostoru, a time i snaga jedinstva i kohezije cele jugoslovenske zajednice naroda i narodnosti. Polazeći od takve uloge i zadataka pred kojima se nalazi, SKJ mora imati idejno jedinstven i akciono sposoban politički centar.

Na Konferenciji se o svemu tome mnogo i jasno govorilo. Ali nije propušteno da se naglasi značaj jedinstva radničke klase i njene avangarde, i na toj osnovi građenog jedinstva jugoslovenske zajednice ravnopravnih naroda i narodnosti, ni jedinstvo i snaga sistema odbrane koji gradimo i razvijamo. Opštenarodna odbrana kao oblik društvenog organizovanja za zaštitu od opasnosti spolja i za odlučan otpor svakoj agresiji, kao jedna od funkcija samoupravnog društva, zasniva se na opštoj snazi i efikasnosti tog i takvog društva. Na nju se najneposrednije odražavaju vrednosti i slabosti društva iz koga proizilazi i u čijoj je funkciji. Zato u onoj meri u kojoj bude samoupravljanje postajalo vladajući produkcion i društveni odnos po svojim dimenzijama, kvalitetu i efikasnosti ili, drugačije rečeno, u onoj meri u kojoj radni čovek bude ovladao materijalnom i celokupnom društvenom reprodukcijom i odlučujuće uticao na sve društvene funkcije i kretanja, u toj meri će i odbrana biti sve manje funkcija države i sve više i u pravom smislu reči postajati funkcija celog društva, a time i neizmerljiva snaga.

Zbog toga je u izuzetnom interesu odbrane, njene snage i sposobnosti, da se naše društvo gradi i razvija prema osnovnim konceptima i magistralnim pravcima koji su utvrđeni na IX kongresu SKJ i koje je Druga konferencija ponovo snažno afirmisala i potvrdila. I to što smelije, što brže i što doslednije. Upravo to i zahteva Akcioni program koji je utvrdila Druga konferencija Saveza komunista Jugoslavije.

General-pukovnik
Ivan DOLNIČAR

AKCIONI PROGRAM

Polazeći od odluka Devetog kongresa i zaključaka Prve konferencije SKJ, prihvatajući ocene i stavove 21. sednice Predsedništva SKJ, oslanjajući se na rezultate diskusije koja se posle te sednice — na osnovu materijala koji je pripremilo Predsedništvo — vodila u organizacijama Saveza komunista i široj političkoj javnosti i na rezultate idejno-političke akcije posle 21. sednice,

na osnovu reči druga Tita, referata i diskusije na Konferenciji.

Druga konferencija SKJ, održana 25—27. januara 1972. u Beogradu, usvaja Akcioni program, kojim utvrđuje osnovne pravce delovanja i prioritetne zadatke Saveza komunista Jugoslavije.

Druga konferencija konstatuje:

Savez komunista je suočen sa neophodnošću pojačane i odlučnije borbe za razvoj samoupravnih socijalističkih odnosa, u kojima radnička klasa treba da ima odlučujuću ulogu u društvu. To je suština borbe za radikalnije nastavljanje socijalističke revolucije u savremenoj fazi našeg društvenog razvoja. Ona određuje pravce razvoja i sadržinu dubljeg transformisanja Saveza komunista, jačanja njegove vodeće idejno-političke uloge, njegovog jedinstva i odgovornosti za revolucionarnu akciju.

Uslovi za ostvarivanje odlučujuće uloge radničke klase u ukupnoj društvenoj reprodukciji i političkom odlučivanju stvoreni su dosadašnjim razvitkom — svestranim progresivnim promenama u socijalno-ekonomskoj strukturi, porastom materijalnih snaga u društvu, dosadašnjim razvojem socijalističkog samoupravljanja, jačanjem ravnopravnosti naroda i narodnosti, ustavnim promenama i porastom socijalističke društvene svesti.

Svojom ofanzivnom idejno-političkom akcijom Savez komunista mora se, bez kolebanja, suprotstaviti onim kretanjima i snagama u društvu koji su prepreka ostvarivanju ovakve uloge radničke klase, mora izvršiti svestranu kritičku analizu vlastite prakse i odlučnije otklanjati veoma, ozbiljne slabosti u svom delovanju.

U Savezu komunista je došlo do idejne krize koja se naročito izražavala u oportunističkom, nedoslednostima i odstupanju od stavova Devetog kongresa, u idejnoj heterogenosti i stihijnim idejnim kretanjima u SKJ, u slabljenju borbe za samoupravljanje, u okretanju dela komunista ka drugim putevima, sredstvima i snagama koje teže konzerviranju datih odnosa ili vraćanju nazad.

Sukob između socijalističkog samoupravljanja i etatizma, odnosno državno-vlasničkih i tehnokratsko-birokratskih monopola i uzurpacija, zaoštava se danas najviše u oblasti raspolaganja sredstvima, rezultatima i viškom rada, u oblasti društvene reprodukcije uopšte. To sputava iznalaženje rešenja koja obezbeđuju konstituisanje celovitog sistema samoupravnog planiranja i regulisanja društvene reprodukcije. Velika je zavisnost samoupravljanja od otuđenih centara političkog odlučivanja, finansijske i druge ekonomske moći. Još je širok prostor za delovanje osamostaljenih grupa koje uzurpiraju upravljanje radom i društvenim sredstvima, potiskuju i formalizuju samoupravljanje i ograničavaju uticaj udruženog rada. Način upravljanja viškom rada, nizak stepen samoupravne integracije i nerazvijenost samoupravnog sporazumevanja i dogovaranja, nesamoupravni oblici integracije na tehnokratskoj i birokratskoj osnovi vode održavanju izrazito nejednakih, monopolističkih uslova privredivanja, rasipanja rada i sredstava, zatvaranju tržišta, umanjivanju prozivodnih mogućnosti i usporavanju prodora nove tehnologije.

U tim uslovima došlo je do hronične privredne nestabilnosti visokog stepena, inflacije, nelikvidnosti i produbljanja socijalne diferencijacije u našem društvu. Trajnije zadržavanje i gomilanje društveno-ekonomskih, socijalnih i političkih problema negativno bi uticalo na snagu naše narodne odbrane.

Sporost i odlaganje rešavanja otvorenih, gorućih pitanja društveno-ekonomskog sistema i ozbiljno zakašnjanje u utvrđivanju razvojne politike doprineli su zaoštavanju društvenih protivrečnosti i izazivali poremećaje u društveno-ekonomskim i političkim odnosima. Vodeći organi Saveza komunista u republikama i federaciji idejno i politički su odgovorni za ove slabosti, jer nisu, u okviru svoje uloge, razvijali takvu praksu i odnose koji bi obezbedili blagovremeno i efikasno rešavanje ovih pitanja.

U Savezu komunista došlo je do različitih idejnih orijentacija u sagledavanju i ostvarivanju sopstvene uloge, uloge države, demokratske osnove i socijalne sadržine političke vlasti. Prisutni su pritisci u pravcu ponovnog usredsređivanja na etatističko uređivanje društvenih odnosa, kao i tendencije koncentracije političke vlasti u malo ruku.

Oslabila je odgovornost nekih društvenih institucija i nosilaca društvenih ovlašćenja. Nedovoljna je organizovanost i efikasnost državnih i društvenih organa u razradi i primeni ustavnih normi i suzbijanju protivustavnih delatnosti i kršenju zakonitosti.

U tim okolnostima pojačani su pritisci protivničkih političkih snaga i idejnih struja koje smišljeno, često i organizovano deluju u cilju razaranja temelja socijalističke jugoslovenske zajednice, podriivanja njene nezavisnosti i samostalnog samoupravnog kursa društvenog razvoja, u cilju potkopavanja ravnopravnosti i zajedničkog života naroda i narodnosti Jugoslavije.

Agresivniji nastup nacionalizma — u njegovom separatističkom i njegovom hegemonističkom vidu — izraz je sve žešćeg, sve dubljeg sukoba socijalističkog samoupravljanja sa snagama etatističkog i tehnokratskog birokratizma, birokratsko-staljinističke i buržoaske restauracije. Zato nacionalizam postaje zajednička idejna i politička platforma svih protivnika socijalističkog samoupravljanja, stožer okupljanja svega što je u našem društvu reakcionarno, antisocijalističko i antidemokratsko, birokratsko i staljinističko. Antisamoupravne snage su u poslednje vreme, najčešće u vidu separatističkog nacionalizma, pokušale, a negde i uspele da stvore žarišta organizovane kontrarevolucionarne akcije.

Povećana agresivnost antisamoupravnih i antisocijalističkih snaga, bila je, većim delom, omogućena činjenicom što je Savez komunista potcenjivao delovanje klasnog neprijatelja, što se nije blagovremeno i dovoljno odlučno uhvatio u koštac sa protivnicima socijalističkog samoupravljanja i što je u redovima samog Saveza komunista bilo dosta i oportunističkog u odnosu na izvore, akcije i nosioce nacionalizma.

Nacionalizam je prodro i u redove Saveza komunista i našao svoje uporište naročito u onim delovima SK koji su srasli sa monopolističkim grupama u politici, privredi i kulturi. S tim su bile povezane i pojave besprincipijelne borbe za pozicije vlasti, liderstvo, samozvani avangardizam i razni vidovi grupašenja i frakcionaštva.

Dvadeset prva sednica Predsedništva i politička ofanziva koja je pokrenuta protiv svih reakcionarnih, antisamoupravnih snaga je nova, značajna pobeda SKJ. Time je raskrčen put koji vodi jačanju njegove klasne revolucionarne osnove i uspešnijem razvoju socijalističkog samoupravljanja. Ova se akcija može uspešno voditi i ostvariti samo odlučnom, beskompromisnom borbom komunista svih republika i pokrajina, uz puno učešće radničke klase i drugih socijalističkih snaga društva.

Blagovremeno rešavanje ekonomskih, socijalnih i drugih problema, razvijanje samoupravljanja, borba za produbljivanje ravnopravnosti i učvršćivanje jedinstva naroda i narodnosti obezbediće jačanje odbrambenih snaga, nezavisnosti i međunarodnog položaja naše zemlje.

I JAČANJE ULOGE RADNIČKE KLASI U SAMOUPRAVNIM DRUŠTVENO-EKONOMSKIM ODNOSIMA

Naše trajno opredeljenje je socijalizam suverenih proizvođača, sposobnih za funkciju države, razvijenog i modernog tržišta, tehnologiju i ukupne tokove društvene revolucije planski usmeravaju, da odlučuju o uslovima, sredstvima i plodovima svoga rada, da postanu dominantna snaga razvoja celog društva.

U ostvarivanju zadataka na jačanju uloge radničke klase u samoupravnim društveno-ekonomskim odnosima neophodno je polaziti od trajnih principa i idejnog opredeljenja SKJ o osnovama i pravcima razvoja samoupravnog socijalističkog sistema, tako da sva konkretna rešenja u sistemu budu usklađena sa samoupravnim socijalističkim produkcionim odnosima, da obezbeđuju vodeću ulogu radničke klase i punu ravnopravnost naroda i narodnosti i odgovornost radnih ljudi republika i pokrajina za sopstveni i zajednički razvoj.

Osnove izgradnje i razvijanja samoupravnog društveno-ekonomskog sistema date su u dokumentima Devetog kongresa, Prve konferencije SKJ, Drugog kongresa samoupravljača i u ustavnim amandmanima.

Dalju izgradnju sistema odnosa socijalističkog samoupravljanja potrebno je još doslednije zasnivati: na neposrednim i trajnim interesima samoupravno udruženog rada i njegove samoorganizacije u različitim oblicima nosilaca društvene reprodukcije; na društvenoj svojini nad sredstvima za proizvodnju i radu kao najvažnijoj kategoriji sistema samoupravne socijalističke društvene reprodukcije, na njegovom primatu u tom sistemu i na spajanju potrebnog rada i viška rada u sistemu dohotka u kojem samoupravno udruženi radnici odlučuju o politici i raspodeli dohotka, ostvarujući raspodelu prema rezultatima rada i socijalističku solidarnost zadovoljavanjem svojih i zajedničkih potreba.

1. Druga konferencija Saveza komunista obavezuje sve članove SKJ u samoupravnim i predstavničkim organima da se odlučno i bez odlaganja angažuju na ostvarivanju ustavnih amandamana, 21, 22. i 23.

Ne čekajući drugu fazu ustavnih promena, komunisti su dužni da pokrenu sve socijalističke snage na realizaciji usvojenih amandmana. To treba da bude njihov dnevni akcioni zadatak.

Konkretnom razradom donetih amandmana treba eliminisati zakonske i druge smetnje i stvoriti mogućnost da radni ljudi uspostavljaju takve ekonomske odnose koji će ih staviti u situaciju da stvarno odlučuju o proširenoj reprodukciji.

Pojačanom društvenom akcijom radnih ljudi i normativnom aktivnošću svih društvenih činilaca, osnovne organizacije udruženog rada treba da preuzimaju ulogu osnovnog nosioca svih vidova samoupravne integracije na bazi slobodno izraženih ekonomskih i društvenih interesa neposrednih proizvođača. Samoupravna integracija treba da se zasniva na neprikosnovenom pravu radnih ljudi u osnovnoj organizaciji udruženog rada da odlučuju o ukupnom dohotku.

Neodložna je potreba i prvorazredan zadatak da se uspostave takvi društveno-ekonomski odnosi unutar velikih sistema, udruženja i integracija koji će onemogućiti otuđivanje dohotka od radnika u osnovnoj organizaciji udruženog rada. Samo na osnovama neposrednog odlučivanja radnika o dohotku i zajedničkog snošenja odgovornosti za rezultate rada može se uspostaviti njihova neposrednija veza sa sredstvima društvene reprodukcije i efektima koji se njima postižu.

Komunisti se moraju suprotstaviti svakom pokušaju uspostavljanja tehnomenadžerskih i drugih nesamoupravnih odnosa i onemogućiti rešenja koja iz toga proizilaze.

2. U razvoju sistema proširene reprodukcije na samoupravnim osnovama neophodno je obezbediti dalje jačanje materijalne osnove samoupravljanja:

— naporima radnih ljudi u organizacijama udruženog rada da se povećaju produktivnost rada, dohodak i sredstva akumulacije, **racionalnijim korišćenjem sredstava** i adekvatnom raspodelom dohotka;

— odlučnijim i bržim sprovođenjem odluka o konačnom likvidiranju državnog kapitala kod svih društveno-političkih zajednica;

— likvidiranjem tzv. anonimnih sredstava u kreditnim fondovima banaka putem njihovog prenošenja na organizacije udruženog rada;

— smanjenjem doprinosa i poreskih opterećenja privrede od svih korisnika;

— isplatom dugova vanprirodnih faktora privredi i međusobnih dugova privrede;

— preduzimanjem mera koje, u skladu sa ustavnim amandmanima, vode uspostavljanju takvih odnosa sa bankama i drugim finansijskim institucijama koje obezbeđuju smanjivanje opterećenja i povećanje samostalnosti organizacija udruženog rada.

Sve to treba da omogući da samofinansiranje brže postaje dominantan oblik finansiranja proširene reprodukcije, što je bitna pretpostavka da se celokupna proširena reprodukcija odvija na samoupravnim osnovama i da se razviju i drugi oblici samoupravne koncentracije i preraspodele sredstava, tržište društvenih sredstava, korišćenje obveznica, različiti oblici zajedničkih ulaganja rada i sredstava koji treba da dobijaju sve značajnije mesto u sistemu proširene reprodukcije.

U sistemu proširene reprodukcije i dalje će ostati značajna uloga koncentracije i preraspodele sredstava na kreditnoj osnovi, s tim što kreditni odnosi moraju u većoj meri biti pod uticajem udruženog rada i njegovog razvoja, u funkciji razvoja samoupravljanja i odlučujuće pozicije radnog čoveka, uz prevazilaženje svih oblika otuđivanja viška rada od udruženog rada kako u samim organizacijama udruženog rada, tako i u sferi prometa bankarskim, reeksportnim, trgovinskim, osiguravajućim i sličnim organizacijama.

Druga konferencija SKJ zahteva od komunista u odgovornim organima i institucijama da neodložno i dosledno sprovedu u život odredbe ustavnih amandmana o bankama i drugim novčanim institucijama. Polazeći od toga, u razvoju bankarskog i kreditnog sistema obezbediti da udruženi rad odlučuje i raspolaže sredstvima proširene reprodukcije koja se koncentrišu i preraspodeljuju putem banaka i drugih novčanih organizacija. To isto važi i za osiguravajuće zavode, organizacije u sferi unutrašnjeg i spoljno-trgovinskog prometa i slične organizacije.

3. Celokupnu opštu i zajedničku potrošnju treba staviti pod uticaj samoupravno udruženih proizvođača, polazeći od načela slobodne razmene rada i jednakog društveno-ekonomskog položaja radnika u svim oblastima društvenog rada. Istovremeno, neophodno je razvijati samoupravno organizovanje odgovarajućih interesnih zajednica i samoupravno povezivanje i integrisanje organizacija udruženog rada koje pružaju usluge u sferi ove potrošnje sa organizacijama drugih delatnosti. Na ovaj način ubrzaće se, prevazilaženje posredovanja države u finansiranju zajedničke i opšte potrošnje, kao i svođenje ove potrošnje u okvire realnih materijalnih mogućnosti i racionalnog trošenja.

4. Neophodna je razrada i odlučna društvena akcija na sprovođenju u život načela ustavnih amandmana o sistemu dohotka, nje-

govom sticanju i raspodeli. U sticanju dohotka mora se dosledno poštovati princip ravnopravnosti radnih ljudi i organizacija udruženog rada na jedinstvenom jugoslovenskom tržištu i ustavno načelo da se dohodak stiće i raspodeljuje u osnovnoj organizaciji udruženog rada. Odgovarajućim merama treba onemogućiti bilo kome da stiće preimućstva na osnovu monopola i drugih prednosti koje se ne zasni- vaju na rezultatima rada, stvaralaštva i produktivnosti.

Društvene dogovore o politici dohotka, osnovama i merilima raspodele dohotka i ličnih dohodaka treba što pre privesti kraju i pristupiti utvrđivanju samoupravnih sporazuma. Neophodan je stalan rad na upotpunjavanju i usavršavanju ovih dogovora i sporazuma, kao i ostvarivanju saradnje republika i pokrajina, sindikata i asocijacija udruženog rada, radi usklađivanja politike dohotka, osnova i merila raspodele dohotka i ličnih dohodaka, a što je od značaja za jedinstvo jugoslovenskog tržišta i jedinstvo samoupravnih odnosa.

Potrebno je bez odlaganja pristupiti razradi načela prema ko- jem doprinos što je radnik dao uspehu i razvoju organizacije svojim tekućim i minulim radom predstavlja osnovu sticanja ličnih doho- daka, penzija, kao i uspostavljanja različitih oblika jačanja društvene i materijalne sigurnosti radnog čoveka.

U cilju ostvarenja Ustavom zajamčenog prava radnika na lični dohodak, socijalnu sigurnost i stabilnost treba samoupravnim spora- zumima i društvenim dogovorima utvrditi politiku ličnih dohodaka i obim tih prava, saglasno opštim uslovima sredine u kojoj radnici rade i žive. Neophodno je da se što pre pronađu rešenja kojima treba osigurati da se u okviru zarađenog dohotka obezbedi sigurnost isplate ličnih dohodaka radnika.

Polazeći od toga da je dohodak organizacija udruženog rada istovremeno i deo ukupnog društvenog dohotka, raspodela dohotka zasnovana na tržištu i raspolaganje tim dohotkom — uz uspostavlja- nje samoupravnih sporazuma i društvenih dogovora o politici do- hotka i njegovoj raspodeli — može biti osnova stabilnog samouprav- nog položaja radnog čoveka samo ako uporedo s tim budu primenjeni i principi socijalističke solidarnosti i uzajamnosti.

Samoupravnim aktima i sporazumima, društvenim dogovorima i aktima društveno-političkih zajednica potrebno je utvrditi okvire primenjivanja principa solidarnosti i uzajamnosti za pojedine oblasti života i rada na takav način da u svim zajednicama — od osnovne organizacije udruženog rada do najširih interesnih i društveno-poli- tičkih zajednica — ti principi budu na odgovarajući način ugrađeni. Pored ostalog, treba obezbediti beneficiranje stanarina za radnike sa

nižim primanjima, uslove za školovanje dece iz radničkih porodica i posebnu brigu o deci.

Komunisti su dužni da vlastitim angažovanjem doprinose razvijanju društvene uloge sindikata, kao nosioca inicijative i akcije u rešavanju pitanja koja se tiču razvijanja sistema dohodovnih odnosa, položaja radnika, udruženog rada i odnosa među samoupravnim asocijacijama na bazi solidarnosti i uzajamnosti.

Neophodno je razvijati različite zajedničke institucije solidarnosti, preko kojih će se voditi neophodne društvene akcije i osiguravati neophodna sredstva za pomoć radnicima u organizacijama koje zapadnu u ekonomske teškoće, odnosno pojedinim radnicima kad prestane potreba za njihovim radom u organizaciji u kojoj su dotad radili.

Politikom dohotka treba obuhvatiti i dohotke koji se ostvaruju ličnim radom, sredstvima u svojini građana, kao i dohotke od imovine i sl. Radni ljudi koji obavljaju lični rad sopstvenim sredstvima treba da imaju u osnovi isti društveno-ekonomski položaj i u načelu ista prava i obaveze kao i radnici u udruženom radu društvenim sredstvima.

5. Druga konferencija zahteva da se komunisti u svim organima i organizacijama odlučno založe za sprečavanje društveno neopravdanih socijalnih razlika i da se u istrajnoj i neprekidnoj aktivnosti prevazilaze uzroci tih razlika. U tom smislu neophodno je prevladavanje uzroka društveno neopravdanih socijalnih nejednakosti koje leže naročito: u ekonomskoj nestabilnosti; u neopravdanim razlikama i dohocima radnika istih zanimanja, kvalifikacija i radnog doprinosa u različitim granama i grupacijama; u održavanju nejednakih uslova za sticanje dohotka; u neefikasnom poreskom sistemu i politici; u zadržavanju etatističkih ili na drugi način stečenih privilegija; u prihodima bez i mimo radnog odnosa i rada (preprodaja zemljišta, prava vlasništva i drugo); u zloupotrebi društvenih sredstava i imovine u cilju ličnog i grupnog bogaćenja; u nejednakim društvenim uslovima za obezbeđivanje približno ujednačenih mogućnosti za razvoj i obrazovanje i drugo.

U cilju sistematskog uklanjanja osnove na kojoj se produbljavaju socijalne razlike koje nisu nastale iz rada i rezultata rada neophodno je društvenim dogovorom utvrditi odgovarajuće kriterije procenjivanja društveno nedopustivih socijalnih razlika. Nastajanje socijalnih razlika iz rada i rezultata rada zahteva utvrđivanje i ostvarivanje programa socijalne politike samoupravnog društva koji se zasniva na fiksiranju svih oblika i kategorija solidarnosti i uzajamnosti radnih ljudi. Na svim nivoima i u svim sredinama nužna je

društvena akcija na donošenju i doslednom ostvarivanju sopstvenih, konkretnih akcionih programa za prevazilaženje neophodnih socijalnih nejednakosti.

U tom smislu potrebno je — organizovanom društvenom akcijom, politikom sticanja i raspodele dohotka, poreskom politikom i drugim merama ekonomske i socijalne politike i sistema — onemogućiti sticanje zarada, privilegija i drugih pogodnosti koje se ne zasnivaju na radu. Prihode i imovinu stečene na nezakonit način potrebno je oduzeti.

Komunisti i organizacije Saveza komunista — u tužilaštvima i sudovima, državnoj upravi (poreske, inspekcijske i druge službe), skupštinama i drugim republičkim, pokrajinskim i opštinskim organima i institucijama, u organima samoupravljanja i na rukovodećim radnim mestima u radnim i drugim organizacijama — dužni su da se energično angažuju i odgovorni su za dosledno sprovođenje i primenu propisa i samoupravnih akata, kao i za dalje predlaganje neophodnih mera i akcija na suzbijanju neopravdanih socijalnih razlika.

Nužno je preduzimati efikasnije krivične, administrativne i druge društvene i državne mere protiv privrednog kriminala, mita i korupcije i ostalih vidova privatizacije i zloupotrebe društvenih sredstava i imovine. Dužnost je komunista da svojim primerom i rečju svuda gde rade i žive pokreću i podrže društvenu akciju u sprečavanju društveno neopravdanih socijalnih razlika, bogaćenja, mita i korupcije i drugih nezakonitih akata kojima se stiču materijalna dobra na račun radnih ljudi i čitave socijalističke zajednice. Smatra se nedopustivim da se komunisti u svojoj sredini odnose ravnodušno i tolerantno prema takvim pojavama koje izazivaju nezadovoljstvo u širokim redovima radnika i svih ostalih radnih ljudi.

Izjašnjavajući se odlučno protiv društveno neopravdanih socijalnih nejednakosti, Savez komunista se zalaže da stvaralaštvo i rad budu adekvatno nagrađeni. Nije prihvatljiva uravnilovka, jer je u suprotnosti sa raspodelom prema radu, sputava stvaralaštvo i efikasnost privređivanja.

Savez komunista istovremeno se zalaže za dalji razvoj ličnog rada sredstvima rada u svojini građana i adekvatan tretman ljudi koji, u skladu sa ustavnim amandmanima i društvenim normama, stiču dohodak svojim radom.

6. Savez komunista se zalaže za takva rešenja u sistemu i politici cena kojima će se stvarati uslovi da se cene proizvoda i usluga obrazuju prema uslovima tržišta, uz neophodan sistem kontrole i društvenog regulisanja odnosa cena na tržištu, ravnopravnost organizacija udruženog rada u obavljanju delatnosti i sticanja dohotka

na jedinstvenom jugoslovenskom tržištu, kao i visok stepen otvorenosti jugoslovenskog tržišta prema svetu. Sistem i politika cena moraju se zasnivati na kriterijumima tržišno-platne privrede, na kriterijumima svetskih cena, razvojne politike, strukture i stepena razvijenosti privrede. U sledećem periodu treba pokloniti veću pažnju kreiranju i odnosima cena i njihovo formiranje uskladiti s politikom stabilizacije i razvojnom politikom. To uključuje uklanjanje krupnijih dispariteta u odnosima cena i primenu kompenzacija, u skladu sa ustavnim amandmanima.

7. Nova rešenja u deviznom i spoljno-trgovinskom režimu znače korak napred. Sprovodeći u život ova rešenja neophodno je istovremeno raditi na daljem usklađivanju ovog sistema sa celokupnim samoupravnim društveno-ekonomskim sistemom. Razvojem sistema i politike u ovoj oblasti treba obezbediti ostvarivanje konvertibilnosti dinara, realnog i stabilnog kursa dinara i na toj osnovi liberalizaciju spoljno-trgovinske razmene, uz neprekidno jačanje ekonomskih odnosa sa inostranstvom na bazi ravnopravnosti i poštovanja naše nezavisnosti, u cilju podsticanja rasta produktivnosti intenzivnijeg korišćenja rezultata nauke i tehnike i dosledne primene kriterijuma međunarodne razmene u izboru proizvodnje, njene strukture i pravaca razvoja. Sve ovo pretpostavlja i odgovornost republika i pokrajina u utvrđivanju i funkcionisanju sistema i politike ekonomskih odnosa sa inostranstvom i monetarnog sistema.

Sadašnja ekonomska situacija i naša dugoročnija orijentacija zahtevaju da se izvoz roba i usluga podrži ekonomskim sistemom i celokupnom ekonomskom politikom i da se uvozna politika uskladi sa razvojnom politikom, stepenom neophodne zaštite domaće proizvodnje i adekvatnom poreskom politikom, koja će voditi računa o tome da se na pretežno uvoznoj orijentaciji ne može naći podstrek za sopstveni razvoj i nesrazmerno sticanje dohotka. Energičnim merama treba suzbiti nepotreban i neracionalan uvoz.

8. Sistemu i politici poreza i doprinosa treba dati znatno veću ulogu od dosadašnje, sa aspekta razrade i ostvarivanja politike stabilizacije, razvojne ekonomske i socijalne politike. Promenama u poreskom sistemu treba postići ravnomerniji raspored poreskog tereta između radno intenzivnih i kapitalno intenzivnih delatnosti i usklađenost ovih tereta sa ekonomskom snagom pojedinih organizacija udruženog rada.

U oporezivanju građana treba više nego dosad poreskom politikom i sistemom i njihovom doslednom primenom uklanjati one socijalne razlike koje proizlaze iz ekonomski neadekvatne raspodele, kao i ostvarivanja dohotka na bazi imovine, monopola, rente i sl.

Politiku i sistem poreza i doprinosa treba postaviti tako da se efikasno ostvaruje načelo po kojem onaj ko ostvaruje veći dohodak treba više i da doprinosi zadovoljenju zajedničkih potreba. Nužno je ostvariti dogovaranje između republika i pokrajina o osnovama poreske politike i poreskih sistema.

9. Druga konferencija SKJ stavlja u zadatak Predsedništvu SKJ i njegovim organima da, zajedno sa svim drugim odgovornim društvenim faktorima, nastavi i intenzivira rad na daljoj razradi fundamentalnih pitanja razvoja društveno-ekonomskog sistema, što bi olakšalo rad na daljim ustavnim promenama.

II EKONOMSKA STABILIZACIJA I RAZVOJNA POLITIKA

Druga konferencija SKJ konstatuje da je u proteklom periodu borbe za društvenu i privrednu reformu ostvaren dalji rast industrijske i poljoprivredne proizvodnje, usluga i izvoza, zaposlenosti stanovništva i proizvodnosti rada, porast realnog standarda života radnih ljudi i porast materijalne osnove društva. Ti rezultati postignuti su intenzifikacijom, prestrukturiranjem, modernizacijom i integracijom, zahvaljujući ogromnom zalaganju radnih ljudi i njihovih kolektiva u uslovima tržišne nestabilnosti i različitih teškoća granskog i regionalnog razvoja. Preduzete stabilizacione mere počele su da deluju tek u drugom polugodištu prošle godine, kada su se počeli ispoljavati znaci pozitivnih promena u privrednim kretanjima, naročito u oblasti spoljnotrgovinske razmene. Konferencija pridaje značaj radu Ustavom uspostavljenih institucija međurepubličkog dogovaranja i organa federacije i dosad postignutim rezultatima na usklađivanju zajedničkih interesa u rešavanju problema privrednog sistema i razvojne politike i naglašava potrebu daljeg razvijanja takve prakse.

Druga konferencija SKJ konstatuje da je — pored krupnih rezultata postignutih u proteklom periodu — ekonomska situacija već duže vreme nepovoljna. To se ogleda u izrazito nestabilnim odnosima u privredi i na tržištu, u visokom stepenu inflacije, u porastu svih vidova potrošnje iznad materijalnih mogućnosti, nelikvidnosti, u deficitu platnog bilansa, sa odgovarajućim nepovoljnim posledicama po razvoj samoupravljanja i stabilizaciju političkih odnosa.

Ova nepovoljna kretanja, pored objektivnih problema razvoja, izazvana su sporostima i nedoslednostima u razvoju samoupravljanja, predugim zadržavanjem etatističkih odnosa i drugih oblika otuđivanja viška rada od proizvođača, zaostajanjem u razvoju društve-

no-ekonomskog sistema i razvoju samoupravnih socijalističkih društveno-ekonomskih odnosa, strukturnim problemima u proizvodnji, otporima i idejnim kolebanjima u pogledu reformske orijentacije i tržišnog privređivanja, odsustvom dugoročnije politike razvoja i sistema planiranja koji odgovara samoupravno organizovanoj privredi. Isto tako, na ekonomsku situaciju neposredno su se odražavala politička kretanja u zemlji i stanje u SK.

1. Ostvarivanje ekonomske stabilizacije predstavlja prvorazredni društveni i politički zadatak. To je bitan uslov jačanja samoupravnog socijalističkog sistema, odlučujuće uloge radničke klase i udruženog rada u društvenoj reprodukciji, daljeg razvoja proizvodnih snaga i, na toj osnovi, stabilnost porasta životnog standarda radnih ljudi.

Taj složeni zadatak pretpostavlja da se, pored energičnog sprovođenja hitnih i neposrednih stabilizacionih mera, što pre i na trajnijim osnovama izvrše izmene u privrednom sistemu i usvoji zajednička razvojna politika za sledeće razdoblje.

Druga konferencija SKJ smatra da je neposredna obaveza svih društvenih faktora, a u prvom redu komunista u samoupravnim i državnim organima, da se založe za: jačanje reproduktivne sposobnosti privrede; svođenje svih vidova potrošnje u okvire materijalnih mogućnosti i racionalnog trošenja; brže utvrđivanje i ostvarivanje politike dohotka i usmeravanja raspodele dohotka i ličnih dohodaka na osnovu samoupravnih sporazuma i društvenih dogovora, a u skladu sa ciljevima stabilizacije; odlučnije rešavanje strukturnih problema i rešavanje akutnih problema koji proizlaze iz društveno neopravdanih socijalnih razlika.

Značajni uslovi stabilizacije su: racionalna struktura i efikasnost investicija u skladu sa raspoloživom akumulacijom; svođenje opšte i budžetske potrošnje na svim nivoima u društveno neophodne i racionalne okvire, uz smanjivanje učešća ove potrošnje u nacionalnom dohotku; usklađivanje porasta ličnih dohodaka sa nacionalnim dohotkom i produktivnošću rada; svođenje rasta cena i troškova u okvire stabilizacione politike; smanjivanje deficita u platnom bilansu; rešavanje problema nelikvidnosti u privredi i drugim društvenim delatnostima.

2. Polazeći od zadataka stabilizacione politike, neophodna je odlučna akcija komunista u predstavničkim, političko-izvršnim organima i drugim društvenim institucijama da bi se obezbedilo uspešno funkcionisanje jedinstvenog jugoslovenskog tržišta u svim njegovim elementima. To je uslov za izlaz iz sadašnjih teškoća, za razvi-

janje proizvodnje i povećanje produktivnosti, za uklanjanje strukturnih disproporcija u privredi, za samoupravnu integraciju udruženog rada i jačanje kohezionih elemenata celog jugoslovenskog društva.

Savez komunista se mora odlučno suprotstaviti pojavama i tendencijama zaduživanja bez ekonomskih sankcija a prebacivanjem odgovornosti na celo društvo, težnji da se živi na račun drugoga. Bez tržišnog privređivanja, uvažavanja ekonomskih zakonitosti, snošenja rizika i ekonomske odgovornosti za postupke i odluke, naš samoupravni sistem ne može uspešno funkcionisati.

Funkcionisanje tržišta u našim uslovima zahteva razrađen i razvijen sistem samoupravnog društvenog planiranja i samoupravnog sporazumevanja i društvenog dogovaranja svih činilaca našeg društva. Za obezbeđivanje nesmetanog funkcionisanja jugoslovenskog tržišta odgovorne su sve društveno-političke zajednice i organizacije udruženog rada. U tome su posebno značajni međurepublički dogovori u federaciji i uloga federacije, kao i ostali međurepublički dogovori i uloga republika i pokrajina.

Zalažući se za otvorenost naše privrede prema svetu i šire uključivanje u međunarodnu podelu rada, Savez komunista i drugi progresivni činoci našeg društva moraju se stalno suprotstavljati diskriminaciji na tržištu, monopolskim, autarhičnim i sličnim tendencijama zatvaranja u lokalne i republičke granice i odlučno se boriti za čvršće povezivanje, integraciju, samoupravno sporazumevanje i društveno dogovaranje, za podelu rada u zemlji, specijalizaciju u privredi i druge oblike saradnje i povezivanja.

3. Druga konferencija SKJ smatra da je u interesu daljeg uspešnog društvenog i privrednog razvoja Jugoslavije, porasta životnog standarda radnih ljudi, u interesu daljeg jačanja bratstva i jedinstva, poverenja i ravnopravnosti među narodima i afirmacije uloge radničke klase i samoupravno udruženog rada neophodno da se, na osnovi samoupravnog dogovora, što hitnije utvrde programi dugoročnog razvoja svih republika i pokrajina i usvoji politika i program dugoročnog privrednog razvoja Jugoslavije.

Tome bi se na duži rok otvorila perspektiva razvoja privrede i ostalih društvenih delatnosti, podstakao ubrzaniји i usklađeniји razvitak i uključivanje u međunarodnu podelu rada. Takva politika zahteva da se što pre postignu sporazumi u privredi i između republika i pokrajina, zajedno sa organima federacije, o razvoju pojedinih ključnih oblasti privrede, čiji je razvoj uslov razvitka celokupne privrede.

Bez pune afirmacije planiranja i svesnog društvenog usmeravanja ne mogu se ostvarivati ni dugoročniji ciljevi privrednog i društvenog razvoja, niti postići stabilnija kretanja u privredi.

Druga konferencija SKJ ističe neophodnost da društveni plan razvoja Jugoslavije od 1971—1975. godine i društveni planovi republika, pokrajina, opština i organizacija udruženog rada, sadrže politiku stabilizacije. Društveni planovi i programi razvoja treba da sadrže kao osnovne ciljeve zajedničke razvojne politike Jugoslavije: dalje jačanje materijalne baze samoupravljanja i razvoja samoupravnih društveno-ekonomskih odnosa, stalan i stabilan porast životnog standarda, stvaranje uslova za brži razvoj privredno nedovoljno razvijenih republika i Pokrajine Kosovo.

Društveni planovi i programi razvoja treba da obezbede dinamičan razvoj privrede u stabilnijim uslovima, porast zaposlenosti, dalju modernizaciju privrede i odlučujuću ulogu produktivnosti rada i efikasnosti sredstava u razvoju privrede, snažniju afirmaciju nauke, obrazovanja, kulture, zdravstva i veći uticaj privrede u ovim oblastima, brže i svestranije uključivanje naše privrede u međunarodnu podelu rada, rešavanje strukturnih problema čemu treba da doprinese i optimalno iskorišćavanje prirodnih resursa zemlje, sprovođenje u život usvojenih stavova o razvoju poljoprivrede, stvaranje uslova za miran i bezbedan razvitak zemlje i jačanje opštenarodne odbrane.

Neophodno je u okviru društvenih planova za srednjoročni i dugoročni period ugraditi program postepenog zaustavljanja odlaska radnika na rad u inostranstvo i stvaranja uslova za povratak u zemlju, prvenstveno stručnjaka i kvalifikovanih radnika.

4. Savez komunista Jugoslavije insistira na ostvarivanju usvojenih stavova o tome da je ubrzaniji razvoj privredno nedovoljno razvijenih republika i Pokrajine Kosovo u cilju smanjivanja relativnih razlika u razvijenosti — objektivna potreba i interes cele naše zajednice. Ubrzaniji razvoj privredno nedovoljno razvijenih republika i Pokrajine u interesu je i razvijenih delova zemlje, jer se time, kao rezultat skladnijeg regionalnog razvoja, postiže komplementarnost i jačanje jedinstvenog tržišta. Brži razvoj privredno nedovoljno razvijenih republika i Pokrajine Kosovo mora naći adekvatan tretman i mesto u srednjoročnom planu razvoja.

Takođe je neophodno uložiti maksimalne napore i obezbediti podršku Saveza komunista da se zaključci Predsedništva SKJ o aktuelnim društvenim i političkim pitanjima razvoja SAP Kosovo odlučnije realizuju, u okviru sadašnjih ekonomskih i političkih uslova. Od bitne je važnosti da se, uz saglasnost svih republika i pokrajina

u vezi sa srednjoročnim planom Jugoslavije i ekonomskom politikom, donesu takve mere koje će, uz maksimalno angažovanje same Pokrajine, obezbediti društveni i ekonomski razvoj SAP Kosova, brži od prosečnog u zemlji i onog na ostalom nedovoljno razvijenom području, da bi se zaustavilo relativno zaostajanje u razvoju Kosova i postepeno počele da smanjuju relativne razlike u razvijenosti Pokrajine u odnosu na druga područja, te da se preduzmu i druge mere u vezi sa posebnim tretmanom ove Pokrajine.

Brži razvoj svake ekonomski nedovoljno razvijene republike, a u sklopu toga najbrži razvoj Pokrajine Kosovo, zahteva maksimalan napor samih nedovoljno razvijenih republika i Pokrajine i doprinos celokupne jugoslovenske zajednice sredstvima Fonda, dopunskim sredstvima iz saveznog budžeta, određenim usmeravanjem inostranih kredita i drugim merama, kao i naporima za dugoročnije integraciono povezivanje radnih organizacija razvijenih i nedovoljno razvijenih područja. Neophodno je što pre utvrditi objektivne kriterijume i merila za raspodelu sredstava Fonda na pojedine nedovoljno razvijene republike i Pokrajinu Kosovo.

5. Rezolucija Prve konferencije SKJ o agrarnoj politici predstavlja trajniju idejno-političku osnovu za usmeravanje razvoja društveno-ekonomskih odnosa u agroindustrijskoj proizvodnji i na selu. Konferencija konstatuje ozbiljno zaostajanje u realizaciji stavova ove Rezolucije.

Polazeći od ciljeva agrarne politike i jedinstvenog jugoslovenskog tržišta, neophodno je, u skladu sa političkim sistemom i na osnovu ove Rezolucije, intenzivirati dogovore republika i pokrajina o osnovnim ciljevima zajedničke razvojne politike agroindustrijskog kompleksa u Jugoslaviji i utvrditi obaveze i odgovornost društveno-političkih zajednica za stvaranje materijalnih uslova koji će obezbediti ostvarivanje te politike. U cilju bržeg rešavanja osnovnih strukturnih problema jugoslovenske privrede i stabilizacije njenog razvoja neophodno je bez odlaganja i za duži rok rešiti otvorena pitanja politike i sistema cena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, sistem kompenzacija i sistem zaštite poljoprivredne proizvodnje.

III AKTUELNA PITANJA RAZVOJA POLITIČKOG SISTEMA I NEPOSREDNE SOCIJALISTIČKE DEMOKRATIJE

Nedavno usvojeni ustavni amandmani izraz su potrebe i značajan korak na putu daljeg razvoja samoupravnih socijalističkih odnosa, ravnopravnosti naroda i narodnosti, samoupravnosti republika

i pokrajina i jačanja njihove odgovornosti za sopstveni razvoj i razvoj jugoslovenske zajednice kao celine. To su nove i značajne tekovine našeg revolucionarnog razvoja kojima smo bitno unapredili međunacionalne odnose na istinskoj socijalističkoj i samoupravnoj osnovi i omogućili dalje prodore samoupravljanja u društvenoj bazi.

1. Savez komunista mora još čvršće povezivati borbu za nacionalnu ravnopravnost i bratstvo i jedinstvo sa borbom za dalju afirmaciju socijalističkih samoupravnih odnosa. Borba za samoupravljanje i politička ravnopravnost nacija i narodnosti neophodna je pretpostavka napora da se prevaziđu razni vidovi ekonomske neravnopravnosti. Separatističke i hegemonističke tendencije izražavajući aspiracije za prevlašću nad radničkom klasom i drugim radnim slojevima nacija, suprotstavljaju se i samoupravljanju i nacionalnoj ravnopravnosti. Otud je jačanje vodeće društvene uloge radničke klase u svakoj naciji i narodnosti i u celoj našoj zajednici podjednako važna pretpostavka i jemstvo ostvarivanja pune nacionalne ravnopravnosti kao što je suzbijanje birokratsko-centralističkih i hegemonističkih tendencija u međunacionalnim odnosima važno za ostvarivanje glavnog smera naše revolucionarne prakse — socijalističkog samoupravljanja.

Komunisti su dužni da energično otklanjaju svaki otpor oživotvorenju ustavnih amandmana. Komunisti, isto tako, treba da se suprotstavljaju svakom nastojanju da se praksa samoupravnog sporazumevanja i dogovaranja formalizuje, da se dogovori o važnim pitanjima zajednice zatvore isključivo u izvesna uska tela bez mogućnosti široke rasprave o njima u drugim samoupravnim mehanizmima i u političkoj javnosti.

2. Druga faza ustavnih promena treba da dalje razvije i učvrti klasnu i demokratsku suštinu političkog sistema i odnosa pune nacionalne ravnopravnosti koja se izražava u donesenim amandmanima. Jedan od njenih osnovnih ciljeva jeste dosledno osposobljavanje demokratskog političkog sistema za punu afirmaciju vodeće uloge radničke klase, u savezu sa svim radnim i stvaralačkim snagama društva. Samoupravni produkcionni odnos i socijalistički demokratski politički sistem, koji iz njega treba da bude što doslednije izveden, moraju izrastati iz položaja radnika u osnovnoj organizaciji udruženog rada i iz neotuđivosti dohotka koji njoj pripada.

U skladu sa osnovnim duhom donesenih ustavnih amandmana, u drugoj fazi ustavne reforme predstoji da se, u odnosu na komune i samoupravnu društvenu bazu, precizno definiše funkcija republika odnosno pokrajina. U tim odnosima treba naći rešenja koja će, saobrazno dostignutom stepenu našeg ukupnog razvoja omogućiti i

olakšati nove prodore samoupravnih odnosa u društvenoj zajednici kao celini. To je put kojim otpočinje neposredno društveno povezivanje unutar republika i pokrajina i njihovo prerastanje u samoupravne zajednice uz preovladavanje etatizma i drugih oblika monopola nad društvenim radom.

Uporna borba za konsekventno oživotvorenje principa u već usvojenim amandmanima i temeljito razmatranje novih rešenja treba da se odvijaju povezano i da predstavljaju jednu jedinstvenu celinu.

3. U realizovanju osnovnog pravca samoupravnog razvoja potrebno je da politički sistem, pre svega u opštini, omogućava, olakšava i podstiče neposredno i slobodno povezivanje radnih ljudi i njihovih samoupravnih zajednica i rešavanje društvenih pitanja direktnim sporazumevanjem i dogovaranjem radnih, interesnih i mešanih zajednica, društveno-političkih zajednica i drugih asocijacija.

Razvijanjem najrazličitijih oblika neposredno demokratskih odnosa kako bi radni ljudi i građani u osnovnim samoupravnim zajednicama postajali nosioci svih prava i dužnosti u upravljanju društvenim poslovima, samoupravljanje u opštini, kao otvorenoj zajednici, treba da izraste u političku osnovu jedinstvenog društveno-političkog sistema. U tom cilju potrebno je razvijati materijalnu samostalnost opština i stvoriti uslove da radni ljudi i građani samostalno utvrđuju obim i način korišćenja sredstava za podmirenje zajedničkih i opštih društvenih potreba u opštini.

Sredstva za zadovoljavanje zajedničkih potreba trebalo bi ostvarivati pre svega putem samofinansiranja, samoupravnim sporazumima i društvenim dogovorima odgovarajućih samoupravnih organizama. Šire društveno-političke zajednice, polazeći od principa solidarnosti, obezbeđuju dopunska sredstva opštinama za određeni nivo društvene potrošnje koji nisu u mogućnosti da same u potpunosti obezbede.

Skupština opštine i svojim sastavom i svojom ulogom treba da ostvaruje povezivanje i usklađivanje interesa radnih ljudi u udruženom radu i životu komune. Političko odlučivanje u širim društveno-političkim zajednicama, republikama i pokrajinama treba da izrasta iz samoupravljanja radnih ljudi u osnovnim samoupravnim zajednicama i opštini.

Kako treba da izgleda nova opštinska skupština, kao zajednički organ samoupravljanja, zasnovana na delegatskom principu, kakvi odnosi treba da se uspostave između opštinske skupštine i ostalih organa samoupravljanja, kakvi oblici međusobne saradnje, zavisnosti i uticaja, na koji način upravljati zajedničkim fondovima itd. —

sve su to pitanja koja zaslužuju da budu predmet vrlo temeljnih, širokih i demokratskih diskusija sada, u drugoj fazi ustavne reforme.

4. SKJ smatra da su saziali i objektivni i subjektivni uslovi da se u drugoj fazi ustavnih promena učini odlučujući korak napred u prevladavanju političko-predstavničkog karaktera našeg skupštinskog sistema.

Da bi samoupravne zajednice zaista mogle da razmatraju opšta društvena pitanja, posebno ona koja se tiču materijalnih odnosa, raspodele i potrošnje viška rada, da utvrđuju svoje stavove o njima i da zajednički učestvuju u njihovom rešavanju, potrebno je da se na odgovarajući način organizuju i međusobno povezuju. Osnovni oblik njihovog organizovanja i povezivanja u ovu svrhu treba da budu njihove delegacije kao osnova skupštinskog sistema. Time se stvaraju i realne osnove za suzbijanje monopola profesionalnih političkih struktura u kreiranju i donošenju političkih odluka a omogućava odlučujuća uloga radničke klase i asocijacija proizvođača u donošenju političkih odluka na svim nivoima.

Polazeći od razvijanja delegatskog sistema, afirmacije samoupravnog sporazumevanja i društvenog dogovaranja, tokova samoupravnog integrisanja i njihovog izražavanja na nivou društveno-političkih zajednica, potrebno je da se u sledećim ustavnim promenama utvrde novi oblici našeg skupštinskog sistema, njihovi odnosi, prava i dužnosti.

5. Konferencija posebno stavlja u zadatak Predsedništvu SKJ, komunistima u skupštinama, samoupravnim i državnim organima da se u narednom periodu aktivno angažuju u daljoj razradi i izgrađivanju stavova o drugim aspektima političkog sistema.

— Nosioi samoupravnog sporazumevanja treba da budu radni ljudi u osnovnim organizacijama udruženog rada. Na toj osnovi samoupravno sporazumevanje i društveno dogovaranje treba brže izgrađivati u celovit sistem samoupravne integracije društva. Uspešan razvoj društvenih odnosa na bazi samoupravnog sporazumevanja i dogovaranja predstavlja realan put smanjivanja regulativne uloge države, pa je otuda zadatak organizovanih progresivnih snaga da svud gde je to već sada ostvarljivo, iznalaze konkretna rešenja za prevazilaženje uloge državnih organa u arbitriranju i uređivanju odnosa među radnim ljudima i njihovim samoupravnim zajednicama.

— Neophodno je zaoštriti idejno-političku odgovornost komunisti koji rade u državnim organima — organima uprave, sudstva, tužilaštva, inspekcija — za dosledno vršenje funkcija koje su ovim organima date Ustavom i zakonima, i za energično i efikasno sprovođenje u život zakonskih i drugih regulativnih mera koje budu

demokratskim putem utvrđene; komunisti su dužni da se u skupštinama i društveno-političkim organizacijama založe za uspostavljanje demokratskog sistema redovnog i javnog uticanja skupština na rad državnih organa i društvene kontrole nad njihovim radom.

— Društveno-političke organizacije i njihovo delovanje u političkom sistemu, a posebno Socijalistički savez, treba dalje razvijati u skladu sa odlukama Devetog kongresa. Uloga Socijalističkog saveza, uz pojačano delovanje komunista u njemu, posebno je značajna u razvijanju društvenog dogovaranja, usklađivanju različitih društvenih interesa i razvijanju najraznovrsnijih oblika direktne demokratije. Potrebno je dalje jačati njegovu masovnu osnovu i ulogu članstva u izrađivanju političkih stavova.

— Potrebni su dalji napori na ostvarivanju društvene uloge sindikata kao klasne organizacije radničke klase. Komunisti moraju biti spremni da budu na čelu inicijativa radnika i akcije sindikata u borbi za samoupravne odnose. Progresivnost kursa društveno-političke akcije sindikata bitno zavisi od idejno-političke akcije komunista u sindikatu i od njihove spremnosti i sposobnosti da se sa pozicija klasnih interesa suprotstave svim onim snagama, koje pokušavaju da zadrže privilegovan način egzistencije — mimo rada i njegovih rezultata. Idejna borba komunista u sindikatu jedna je od ključnih tačaka njihove revolucionarne akcije na konsolidaciji i daljem razvijanju produkcionih odnosa.

— Savez komunista mora voditi neprekidnu borbu protiv svih pokušaja antisamoupravnih i nacionalističkih snaga i grupa da zauzmu pozicije u skupštinama, samoupravnim telima i državnim organima.

— Dalje učvršćivanje revolucionarnog karaktera JNA, posebno obnavljanjem njenih kadrova iz radnih slojeva i iz svih nacionalnih sredina, mora biti stalna briga SKJ.

6. Razvijanje celovitog sistema društvenih odnosa u kojima jača vodeća uloga radničke klase, zajedno sa svakodnevnom idejno-političkom borbom protiv nosilaca tendencija da se očuva ili u novim oblicima uspostavi prevlast etatističkih, centralističkih i tehnobirokratskih struktura — znači i borbu za otklanjanje uzroka raznih vidova nacionalizma i hegemonizma. Negiranjem nacionalne ravnopravnosti i napadima na klasne osnove našeg socijalističkog samoupravnog sistema nacionalizam je ideološko-politički izraz i oruđe klasne i nacionalne izdaje. Separatističke pojave su ekstremni izraz te izdaje.

Odlučno nastavljajući borbu da iz svojih redova i u svim sredinama čisti pojave nacionalizma u svim njegovim vidovima Savez

komunista će se još više osposobiti da bude činilac i pokretačka snaga socijalističke društvene akcije u oblikovanju političkog sistema koji počiva na nacionalnoj ravnopravnosti i bratstvu i jedinstvu.

7. Socijalističku demokratiju treba razvijati tako da postane daleko sposobnija da se brani od svih nasrtaja i destruktivne akcije klasnog protivnika. U našem društvu nikad ne može biti suviše demokratije za radnog čoveka, ali je ne sme biti za protivnike demokratije, za protivnike socijalizma. Samoupravnom društvu je potreban sopstveni red — od onog na ulici do odgovornosti za vršenje javnih funkcija — bez kojeg nema ni stabilnog ni odlučujućeg društvenog položaja samoupravljača.

IV AKTUELNA PITANJA RAZVOJA I DELOVANJA SKJ

Čitavo naše revolucionarno iskustvo upućuje na zaključak o neophodnoj potrebi jačanja vodeće idejno-političke uloge, odgovornosti i akcione sposobnosti SKJ kao jedinstvene revolucionarno-demokratske organizacije jugoslovenskih komunista. To potvrđuju i poslednji događaji i najnovija iskustva.

Polazeći od ocena:

da je došlo do zastoja u reformisanju Saveza komunista čiji je pravac bio određen odlukama Devetog kongresa;

da je došlo do slabljenja socijalno-klasne osnove Saveza komunista što se izražava u ograničenom uticaju radničke klase i njenih stvarnih interesa na politiku i praksu Saveza komunista i u kolebanjima u borbi za razvoj socijalističkog samoupravljanja;

da je došlo do ozbiljnijeg narušavanja idejno-političkog i akcionog jedinstva u Savezu komunista;

da su i u Savezu komunista prisutne određene antisamoupravne snage i njihovi idejni stavovi.

Druga konferencija SKJ ističe značaj i aktuelnost naročito sledećih zadataka:

1. Da bi borba za ostvarivanje interesa radničke klase, za jačanje njene uloge u društvu prožimala i određivala celokupnu politiku i praksu Saveza komunista neophodno je:

— Radikalnije menjati socijalni sastav Saveza komunista odlučnijim otvaranjem prema radnicima — neposrednim proizvođačima koji prednjače u borbi za socijalističko samoupravljanje i prihvataju ideologiju SKJ. Jačanjem radničkog jezgra, sve većom zastupljenošću neposrednih proizvođača u Savezu komunista, jačaće i direktan uticaj interesa radničke klase na stavove koji usvajaju i akcije koje vode sve organizacije i forumi SK.

— Pred Savez komunista postavlja se sa svom oštrinom zahtev za takvom kadrovskom politikom koja će obezbediti da u svim forumima i organima Saveza komunista, u rukovodstvima društveno-političkih organizacija, u predstavničkim i drugim društvenim organima, i to na svim nivoima, bude izabrano što više politički aktivnih neposrednih proizvođača. Savez komunista mora da se energičnije bori za stvaranje uslova i odnosa u kojima će radnička klasa ojačati uticaj u kadrovskoj politici. Odnos prema socijalističkom samoupravljanju neophodan je bitan kriterij u toj politici.

— Menjanje i razvijanje oblika organizovanja i delovanja komunista treba da bude podređeno jačanju uticaja neposrednih proizvođača na sadržinu stavova, politiku i program akcija svih organizacija i foruma SKJ.

— Neophodno je razvijati praksu i ustaliti takav način rada vodećih organa Saveza komunista da u toku priprema svake važnije odluke obezbede prethodne rasprave i izjašnjavanja o njima komunista — neposrednih proizvođača. Tome treba da doprinese i stvaranje u okviru opštinskih organizacija SK, aktiva komunista sastavljenih od delegata iz radnih organizacija.

Uloga i stvarni uticaj članova SK iz redova radnika uslovljeni su objektivnom pozicijom neposrednih proizvođača. Zato, i povećavanje njihove zastupljenosti i uticaja u organizacijama, forumima i organima Saveza komunista mora biti povezano sa borbom za jačanje moći radničke klase u samoupravnim socijalističkim odnosima u celini.

Borba za dosledno ostvarivanje interesa radničke klase, za razvijanje socijalističkih samoupravnih odnosa može biti uspešna samo ako je usmeravana jedinstvenim, idejno-političkim i akciono sposobnim Savezom komunista. U tome je upravo i nezamenjiva revolucionarna uloga SKJ.

2. U Savezu komunista — od osnovnih organizacija do vodećih organa SKJ — treba podjednako da važe i da se doslednije primenjuju principi demokratskog centralizma, čije je konkretno značenje utvrđeno u Statutu SKJ.

To zahteva izgrađivanje takvih odnosa i prakse u Savezu komunista koji će obezbediti brže usvajanje, demokratskim putem, jedinstvenih političkih stavova o najkrupnijim otvorenim problemima društvenog razvoja i veću efikasnost i odgovornost u realizaciji usvojene politike.

To traži od članova Saveza komunista da u samoupravnim organima i društveno-političkim organizacijama zastupaju i stvarala-

čki primenjuju stavove SK i da snose ličnu odgovornost za njihovo ostvarivanje.

3. Neophodno je odlučno nastaviti bitku, koja je posle Dvadeset prve sednice Predsedništva SKJ dobila šire razmere i nove kvalitete, za jačanje jedinstva SKJ putem neophodnog idejno-političkog raščišćavanja i odlučnog suprotstavljanja svim shvatanjima i akcijama koje dovode u pitanje zajednička programska opredeljenja i budućnost našeg revolucionarnog pokreta, suštinu njegove ideologije i jedinstvenog političkog kursa.

U Savezu komunista ne mogu da imaju pravo građanstva tendencije i njihovi nosioci koji zagovaraju tehno-birokratsko konstituisanje društva ili druge oblike antisamoupravnih odnosa. U svakoj konkretnoj situaciji treba razotkrivati suštinu antisamoupravne platforme i shvatanja i odlučno ih potiskivati iz SK.

U Savezu komunista treba da se izgradi nepomirljiv odnos prema oportunistu svake vrste, prema takvim političkim ponašanjima koja znače zamenjivanje principijelne politike oportunističkim taktizerstvom.

Jačanje uticaja radničke klase na politiku i praksu SK, veća uloga članstva i razvoj demokratskih odnosa u SK su značajne pretpostavke za uspešnije savlađivanje pojava politikantstva, liderstva, samozvanog avangardizma i raznih oblika frakcionaštva u SK.

Savez komunista treba da se oslobodi onih članova koji zastupaju njenu tuđu ideologiju i politiku. Isto tako, u Savezu komunista ne može biti mesta onim članovima koji na razne načine otežavaju i blokiraju njegove akcije posle Dvadesetprve sednice Predsedništva, ni onim koji vrše zloupotrebe, bave se korupcijom, uzurpiraju prava radnih ljudi, ili u drugom vidu narušavaju normu socijalističkog ponašanja.

4. Socijalno-klasna i idejna osnova jedinstva SKJ jeste u zajedničkoj socijalističkoj revoluciji, odbrani i neprekidnom razvijanju njenih tekovina; u zajedničkim, dugoročnim interesima i ciljevima radničke klase svih naših naroda i narodnosti koji se ostvaruju borbom za razvoj socijalističkog samoupravljanja kao jedinstvenog produkcionog i društvenog odnosa; u vitalnim interesima i opredeljenju svih naših naroda i narodnosti da obezbede vlastiti slobodan razvoj, ravnopravnost, bratstvo i jedinstvo u jugoslovenskoj višenacionalnoj zajednici; u njihovom zajedničkom interesu za jačanje nezavisnosti, suvereniteta, samostalnog, samoupravnog puta socijalističkog razvoja, međunarodnog položaja i nesvrstane politike socijalističke Jugoslavije. Takva socijalno-klasna i idejna osnova jedinstva SKJ nužno se izražava u marksističkoj ideologiji, Programu SKJ, u zajedničkom

izgrađivanju jedinstvenog političkog kursa i jedinstva u akciji na njegovom ostvarivanju, u principima organizovanja, normama unutrašnjeg života i sistemu odgovornosti koji su sadržani u principima i praksi demokratskog centralizma.

Samo ostvarivanjem i jačanjem jedinstva u SKJ u idejnim koncepcijama, politici i akciji može da se osigura socijalistička, klasno-samoupravljačka suština produkcionih odnosa i jedinstvena orijentacija društvenog razvoja koja se zasniva na ostvarenjima i neprekidnom toku socijalističke revolucije.

Stvarno dinamično jedinstvo u SKJ može da se stvara i obnavlja samo na osnovu stvaralačke uloge, ravnopravnosti saveza komunista republika i pokrajina u izgrađivanju i realizovanju politike SKJ. To određuje i njihovu zajedničku revolucionarnu i demokratsku odgovornost za rezultate politike i za efikasno delovanje zajedničkih vodećih organa.

Povećana samostalnost svakog SK republike i pokrajine u vođenju politike i idejno-političke akcije — u okviru Statuta i opšte politike SKJ, — znači i njihovu neposrednu i povećanu odgovornost za samoupravno-socijalistički smer kretanja u svojoj republici, odnosno pokrajini i za celinu, budućnost i rezultate socijalističkog kretanja u jugoslovenskoj zajednici.

Neophodno je odlučno suprotstavljanje svakom pokušaju da se samostalnost SK republika i pokrajina izvitoperi u njihovo zatvaranje i u idejno-političku dezintegraciju SKJ, kao i svakoj tendenciji obnavljanja, u bilo kom vidu, centralističkih nedemokratskih odnosa u SKJ i narušavanja ravnopravnog položaja SK republika i pokrajina. Karakteru i ulozi SKJ podjednako su suprotni shvatanja i praksa koji su vodili njegovom pretvaranju u »federaciju« ili labilnu koaliciju republičkih i pokrajinskih organizacija, kao i shvatanja koja Savez komunista Jugoslavije vide kao centralističku, nadrepubličku organizaciju.

Za stavove i odluke koje samostalno donose, savezi komunista republika i pokrajina snose neposrednu i punu odgovornost. Stav do koga se dođe u SK jedne republike, odnosno pokrajine ne može se automatski poistovećivati sa politikom SKJ. Do zajedničkog stava SKJ dolazi se samo putem zajedničkih rasprava, usklađivanja gledišta i usvajanja zaključaka i vodećim organima SKJ.

Izgrađivanje idejno-političke platforme i odlučivanje u organima SKJ treba da polazi od Programa SKJ i odluka Devetog kongresa, kritičke analize društvenih kretanja, demokratskog raspravljanja, idejnog raščišćavanja i usaglašavanja političkih stavova. To je put kojim se dolazi do odluka većine, koje su obavezne za sve

organizacije i forume SK. Sa karakterom SKJ bila bi nespojiva takva praksa odlučivanja u njegovim vodećim organima koja bi se zasnivala na neprincipijelnim pogodbama, na majorizaciji, na primeni imperativnog mandata ili traženju obavezne jednoglasnosti.

Ne mogu se u ime samostalnosti SK republika i pokrajina dovesti u pitanje podjednaka obaveznost ocena i zaključaka koji su zajednički, demokratskim putem, prihvaćeni u vodećim organima SKJ, niti se mogu davati različite interpretacije tih ocena i stavova.

5. Neophodno je ojačati ulogu i neposredan uticaj članstva u stvaranju politike SKJ i njegovu odgovornost za ostvarivanje i rezultate te politike. To traži dublju i suštinsku demokratizaciju odnosa i odlučivanja u SK, dalju demokratizaciju kadrovske politike i veće učešće članstva u njenom ostvarivanju, veću idejno-političku i akcionu povezanost vodećih organa sa članstvom i doslednu primenu javnosti rada svih vodećih organa i organizacija SKJ. Rukovodstva SKJ obavezna su da stvaraju i razvijaju takve uslove i takav sistem političkog informisanja u SK koji će članstvu omogućiti da bude stalno u toku društvenih, političkih i idejnih zbivanja u društvu i ukupnih aktivnosti vodećih organa SK, da bi se o tome izjašnjavalo i opredeljivalo na osnovu svestranijeg poznavanja realnog stanja i svih bitnijih činjenica. Samo članstvo može da razvije političku inicijativu i da svojim mišljenjima, predlozima i kritikom neposredno utiče na programe akcija i stavove koji se usvajaju u rukovodstvima SK na svim nivoima.

Jačanje uloge, aktivnosti i uticaja članstva SK zahteva veću odgovornost, razvijanje stvaralačke funkcije i inicijative vodećih organa SK kao značajnih centara za stvaranje idejno-političkih sinteza i usmeravanje akcija komunista. Takvu ulogu foruma SK ne mogu da zamenjuju razna koordinaciona tela, politički aktivni, niti bilo koji formalni niti neformalni krugovi.

Radi jačanja uloge i uticaja članstva u svim fazama političkog procesa, neophodno je brže prevazilaziti praksu zatvaranja u okvire foruma društvenih, političkih i idejnih problema i rasprava o njima.

6. Na osnovu kritičke analize postojećih oblika organizovanja komunista u samoupravnoj društvenoj bazi, naročito u osnovnim organizacijama udruženog rada, potrebno je pronaći takva organizaciona rešenja koja treba da obezbede:

— da svaki član SK u organizaciji udruženog rada, ustanovi, svuda tamo gde živi i radi može da organizovano deluje i da se u konkretnom vidu izjašnjava o svim pitanjima razvoja društvenih odnosa, o životnim, svakodnevnim problemima svoje radne i društvene sredine i da neposredno utiče na izgrađivanje stavova i usmeravanje

akcija svoje organizacije; takve oblike neposrednog učešća članstva u raspravljanju i odlučivanju ne mogu da zamenjuju masovni skupovi komunista, pa ni konferencije SK u preduzećima, mesnim zajednicama i opštinama, čija je značajna uloga jasno određena u Statutu SKJ:

— da oblici organizaciono-akcionog i idejno-političkog povezivanja komunista omoguće njihov pojačani uticaj na sve centre i tokove samoupravnog i političkog odlučivanja, na usmerenost i sadržinu rada društveno-političkih organizacija, na celinu razvoja samoupravnih društvenih odnosa i politički život u preduzećima, mesnim i interesnim zajednicama, opštini i širim zajednicama.

Obavezuju se Predsedništvo SKJ, centralni komiteti SK republika, pokrajinski komiteti, opštinske organizacije SK i Konferencija organizacije SK u JNA da, u okviru svojih statutarnih ovlašćenja i obaveza, razrade organizaciona rešenja na osnovu ovih stavova, u skladu sa potrebama uspešnijeg delovanja komunista.

7. U svim društvenim sredinama, uz angažovanje svih komunista i drugih organizovanih socijalističkih snaga društva, neophodno je pojačati idejno-političku borbu protiv svih onih političkih tendencija, idejnih struja i pritisaka koji stvaraju prepreke na putu jačanja odlučujuće društvene uloge i političkog uticaja radničke klase i teže potiskivanju i devalviranju njene idejno-političke avangarde, što se izražava naročito:

— u potcenjivanju i obezvređivanju naše socijalističke revolucije i njenih dostignuća i širenju besperspektivnosti i nihilizma;

— u pokušajima centralističko-birokratskih, tehnokratsko-monopoliističkih i dogmatskih snaga da obezvrede značaj i onemogućće primenu usvojenih ustavnih amandmana;

— u pokušajima da se dovede u pitanje karakter revolucije i klasna osnova revolucionarnih snaga naše socijalističke zajednice i da se idejno-politička diferencijacija u SK i u društvu, koja se temelji na odnosu prema socijalizmu i samoupravljanju, zameni diferencijacijom i konfrontacijom na nacionalnoj, odnosno republičkoj osnovi, što je došlo do izražaja i u stavovima o tzv. masovnom opštenacionalnom pokretu;

— u tendencijama da se manipuliše proizvođačima i njihovim samoupravnim organima da bi se oni pretvorili u pukog izvršioca volje i odluke tehno-birokratskih grupa, u ime tehnokratske vizije društva ili posebne misije »elita« u politici, privredi i kulturi;

— u pokušajima potiskivanja organizacija Saveza komunista van glavnih tokova samoupravnog i političkog odlučivanja, u težnji

da SKJ izgubi svojstva organizacije revolucionarne akcije koja je sposobna da u progresivnom pravcu menja društvene odnose i stanje stvari u društvu;

— u još snažnim tendencijama srašćivanja vrhova i uticajnih krugova u vodećim organima i nekim organizacijama SK sa vlašću i tehnokratsko-menadžerskih grupa u poslovnim mehanizmima u privredi;

— u prenaplašenim političko-predstavničkim i posredničkim funkcijama Savez komunista na račun njegove idejno-političke uloge:

— u zahtevima, koji se obnavljaju i dobijaju u snazi naročito u uslovima zaoštrenih društvenih protivrečnosti, da Savez komunista preuzme poslove i odgovornosti koji pripadaju samoupravnim organizacijama i državnim organima i da se pretvori u običnog izvršioca. Svestan svoje opšte političke odgovornosti za funkcionisanje samoupravnog i državnog mehanizma, Savez komunista treba da ima samostalnu, konstruktivno-kritičku poziciju u odnosu na odluke, mere i ukupno delovanje tih organa.

Razvijajući ofanzivniju idejnu akciju, Savez komunista se mora stalno i jasno razgraničavati sa svim varijantama ideologija građanskog društva i birokratskog etatizma, pojačati borbu protiv njih i odlučnije se suprotstavljati tendencijama ugrađivanja elemenata tih koncepcija u ideologiju Saveza komunista.

8. Neophodno je prevazići ozbiljna zaostajanja u ideološkom i teorijskom radu. To zahteva:

— znatno veću odgovornost, osavremenjivanje i poboljšanje kvaliteta rada na ideološkom uzdizanju članova; svojom usmerenošću i sadržinom ovaj rad treba da doprinosi dubljem razumevanju društvenih uslova protivrečnosti, suštine savremenih problema i idejno-političkih kretanja u društvu i razvijanju sposobnosti za stvaralačku marksističku analizu naše samoupravne socijalističke prakse;

— konkretno idejno raščišćavanje aktuelnih pitanja politike i prakse SKJ;

— obogaćivanje idejnog života u Savezu komunista i izoštavanje idejnih kriterija koji će osmišljavati društveno-političko delovanje, stavove i akcije komunista;

— aktivniji i odgovorniji odnos organizacija i vodećih organa SK u širem okupljanju stvaralačkih snaga u Savezu komunista i u društvu i stimulisanju njihovih napora u smislu razvijanja i šireg rasprostiranja marksističke društvene misli i ideologije samouprav-

nog društva i sistematsko podsticanje naučno-teorijskih istraživanja otvorenih pitanja samoupravnih produkcionih odnosa i samoupravne socijalističke prakse u celini;

— razradu i poboljšavanje dugoročne politike na marksističkom formiranju kadrova za naučni, teorijski, publicistički, političko-propagandni i masovni idejni rad;

— temeljit i odgovoran pristup razvoju sistema obrazovanja i reformisanju nastavnih programa osobito sa stanovišta izgrađivanja naučno-socijalističkih pogleda na svet i socijalističke svesti kod mladih generacija;

— jačanje uticaja politike i ideologije Saveza komunista na planu izdavačke publicističke i informativno-propagandne delatnosti i, u vezi s tim, zaoštavanje odgovornosti osnivača, redakcija, izdavačkih saveta i drugih odgovornih društvenih organa naročito komunista u njima, za ukupnu politiku kojom se rukovode u svojoj delatnosti, za idejnu usmerenost publikacija koje se finansiraju društvenim sredstvima.

9. Polazeći od odluka Devetog kongresa o ulozi Predsedništva SKJ i kritičke analize njegovog dosadašnjeg rada, Druga konferencija smatra da Predsedništvo SKJ treba da jedinstvenije i efikasnije ostvaruje svoje političke funkcije, da bolje organizuje svoj rad, da se izgrađuje u snažan, dinamičniji i uticajniji idejno-politički centar SKJ.

U tom cilju neophodno je da Predsedništvo SKJ:

— redovno razmatra društveno-ekonomska i politička kretanja u čitavoj zemlji, idejna kretanja u SK i političku situaciju u društvu i da o tome blagovremeno donosi političke ocene i stavove;

— da usredsredi svoju aktivnost na najvažnije probleme razvoja samoupravnih društveno-ekonomskih i političkih odnosa;

— da se tako organizuje i razvija takvu praksu kako bi povećalo svoju sposobnost da demokratskim putem dolazi do idejnih sinteza i pronalaženja pravih odgovora na otvorena i sporna pitanja od zajedničkog interesa, do određivanja ne samo dugoročnih, nego i bližih ciljeva, programa akcija i praktičnih koraka čijim se ostvarivanjem menja odnos društvenih i političkih snaga u interesu samoupravljanja;

— da podržava i afirmiše sve one stavove i akcije SK republika i pokrajina koji vode socijalističkom progresu i ujedinjavanju snaga u SKJ;

— da razvija redovno i suštinsko međusobno političko informisanje, sistem zajedničkih analiza i dogovaranja sa SK republika i pokrajina o svim pitanjima od značaja za čitav SKJ; da učini

stalnim i efikasnijim sve potrebne oblike idejno-političkog i akcionog povezivanja sa centralnim komitetima SK republika i pokrajinskim komitetima; da obezbedi redovno i što potpunije informisanje članstva SK i javnosti o svom radu;

— da ustali praksu da, na osnovu političkih analiza identifikuje i u sasvim određenom vidu politički ocenjuje sve one poduhvate, stavove i politička ponašanja koja znače odstupanje od politike SKJ i da svoje stavove o tome učini javnim;

— da se sistematski bavi svim pitanjima značajnim za razvoj one teorijske, publicističke, izdavačke i novinske delatnosti koja čini važno sredstvo politike i idejne akcije Saveza komunista;

— da razvija aktivan odnos organizacija SK na daljem podružljavanju, razradi i primeni koncepcije opštenarodne odbrane, da usmerava aktivnost organizacija SK u JNA i podstiče međusobnu saradnju organizacija SK republika, pokrajina i opštinskih organizacija sa organizacijama SK u Armiji;

— da obezbedi efikasnije ostvarivanje odluka Devetog kongresa, odluka konferencija SKJ i vlastitih zaključaka;

— da intenzivira rad na realizovanju odluka Devetog kongresa o raspravljanju, na jednoj od narednih konferencija SKJ, problema koji se tiču položaja omladine u društvu i zadatke Saveza komunista u vezi s tim;

— da preciznije utvrdi ulogu i zadatke Izvršnog biroa, koji treba da bude tako sastavljen i organizovan da bi mogao da deluje kao idejno-politički homogen, akciono sposoban, inicijativan i, u granicama svojih ovlašćenja, samostalan kolektivni organ, koji će svojim delovanjem i predlozima omogućiti što uspešniji rad Predsedništva i efikasnije izvršavanje njegovih političkih odluka i stavova;

— da utvrdi novu organizaciju, delokrug posla i zadatke komisija Predsedništva.

*

Prevladavanjem vlastitih slabosti i jačanjem idejno-političkog i akcionog jedinstva, Savez komunista Jugoslavije mora da izvrši prekretnicu u svom delovanju na političkom kursu Devetog kongresa. Ujedinjavanjem snaga u svojim redovima, SKJ treba da obezbedi ujedinjavanje svih snaga socijalističkog samoupravljanja na jasnoj platformi borbe za jačanje odlučujuće uloge radničke klase u društvu, za produbljanje ravnopravnosti, bratstva i jedinstva naših naroda i narodnosti, za brži i uspešniji razvoj samoupravnih društveno-ekonomskih odnosa i neposredne socijalističke demokra-

tije, za odlučnije ostvarivanje politike ekonomske stabilizacije, za jačanje sistema i snage opštenarodne odbrane, za dalju afirmaciju politike nesvrstanosti i međunarodnog ugleda socijalističke Jugoslavije.

Druga konferencija SKJ obavezuje Predsedništvo SKJ, centralne komitete SK republika, pokrajinske komitete i Konferenciju organizacije Saveza komunista u JNA da na osnovu ovog Akcionog programa utvrde vlastite zadatke u razradi i konkretizaciji stavova sadržanih u ovom dokumentu i usmeravanju široke društvene akcije na njihovom ostvarivanju. U tom cilju oni treba da utvrde rokove i nosioce poslova i odgovornosti. Konkretne planove akcija treba da utvrde i svaka opštinska i osnovna organizacija SK.

Inicijativom i zalaganjem komunista treba da se obezbedi da sve samoupravne organizacije, državni organi, društveno-političke i društvene organizacije, na osnovu ovog Akcionog programa, utvrde svoje zadatke u okviru svojih nadležnosti i odgovornosti.

Beograd, 27. januar 1972. godine